

Remiss avseende Hjälpmedelsutredningens S2015:08 betänkande På lika villkor! - delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen SOU 2017:43

(Dnr S2017/03349/FST)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCFs) yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Bristande ungdomsperspektiv

Myndigheten konstaterar att ett ungdomsperspektiv saknas i betänkandet även när ett barnperspektiv finns. Till exempel så behandlas ungas behov av hjälpmedel främst som behov kopplade till skolgången, trots att även unga som slutfört skolan kan ha och många gånger har särskilda behov. Den svenska ungdomspolitikerna omfattar alla unga 13-25 år. Myndigheten kan inte se att det har givits genomslag i betänkandet.

Förslag till ändring av lagar

I betänkandet föreslår utredningen ett antal tillägg till hälso- och sjukvårdslagen. Det gäller bland annat en definition av begreppet hjälpmedel och precisering av behovsområden med syfte att förtydliga sjukvårdshuvudmännens skyldighet att erbjuda hjälpmedel, samt att även hjälpmedel för fritid ska delas ut. Hjälpmedel ska vara avgiftsfria för personer som fyllt 85 år, barn under 18 år och personer som omfattas av LSS. Besöksavgifter för behovsbedömning och förskrivning ska omfattas av högkostnadsskyddet. Utredningen föreslår även ett tillägg i förordningen (2016:400) att statsbidrag får lämnas för kostnader för personalförstärkning inom elevhälsan som även avser arbetsterapeut, fysioterapeut eller logoped.

MUCF ställer sig positiv till ovan nämna förslag till lagändringar. Myndighetens bedömning är att de föreslagna förändringarna kan bidra till att stärka rätten och tillgången till hjälpmedel för barn och ungdomar med funktionsnedsättningar.

I relation till de föreslagna åldersgränserna för avgiftsfrihet vill MUCF dock erinra om att vissa unga löper större risk för ekonomisk utsatthet än andra, även efter 18-årsdagen. Det gäller till exempel unga vuxna med funktionsnedsättning, inklusive unga vuxna med funktionsnedsättning som inte omfattas av LSS. Myndigheten saknar och efterlyser en analys av hur förslagen påverkar de grupperna. Myndigheten ser avsaknaden som ett uttryck för att betänkandet inte anlagt ett ungdomsperspektiv.

Andra förslag

Betänkandet ser en risk att förslag och bedömningar från pågående utredningar, uppdrag och andra aktörer inte sker utifrån ett helhetsperspektiv på barns och ungas behov av såväl generellt som individuellt stöd. Betänkandet förslår därför att Socialstyrelsen och SPSM får i uppdrag att ta fram samordningsstöd till skol- och sjukvårdshuvudmän i fråga om elever med funktionsnedsättning. Syftet med förslaget är att fler huvudmän utifrån lokala förutsättningar ska träffa överenskommelser och samverkansformer, så att elever i behov av hjälpmedel snabbt får tillgång till fungerande lösningar.

MUCF ställer sig positiv till detta förslag. MUCF har i tidigare och pågående utredningar konstaterat ett behov av samordnade insatser och ett tydligt helhetsperspektiv för att stödja unga med funktionsnedsättning att snabbare komma ut i studier eller på arbetsmarknaden. Även andra aktörer har gjort samma bedömning.

Betänkandet ser bristande stöd i skolan som en orsak till avhopp. Betänkandet förslår därför, som ett sätt att höja kompetensen i skolan, att elevhälsan bör stärkas och att de yrkesgrupper som ingår i elevhälsan bör breddas, till exempel genom att arbetsterapeuter, fysioterapeuter och/eller logopeders anställs. Vidare förslår betänkandet att Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) får i uppdrag att samla och tillgängliggöra bästa kunskap om kognitivt stöd.

MUCF ställer sig positiv till dessa förslag. MUCF har tidigare konstaterat att bristande stöd i skolan är en vanlig orsak till avhopp. Till det vill MUCF föra att det är centralt att förslagen följs upp, både i termer av i vilken utsträckning

elevhälsan stärks och breddas och i termer av hur förslagen faktiskt förändrar villkoren för elever med funktionsnedsättningar.

Betänkandet föreslår vidare ett antal uppdrag till ett flertal statliga myndigheter utöver SPSM att ta fram kunskap och statistik om hjälpmedel och användningen av hjälpmedel.

MUCF ställer sig positiv till dessa förslag men vill framhålla vikten av att särredovisa olika åldersgrupper i både kvalitativ och kvantitativ dataanalys. Till exempel är betänkandets redovisning av hjälpmedelsförskrivning uppdelad i åldersgrupperna 0–17 år och 18–64 år vilket ger en trubbig bild av skillnader mellan olika åldersgrupper. Inte bara barn utan även unga vuxna kan ha särskilda behov och förutsättningar. Kunskap om dessa särskilda behov och förutsättningar går förlorade om inte en mer nyanserad åldersuppdelning görs.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Utredare Stella Jacobson har utrett ärendet. Utredare Marcus Ohlström har varit föredragande. Avdelningschef Pontus Ekstedt har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

Marcus Ohlström
utredare